

AYNI OLAY İÇİN ÖRTÜLÜ SERMAYE ve TRANSFER FİYATLANDIRMASI KOŞULLARININ OLUŞMASI DURUMUNDA DÖNEM SONUNDA YAPILACAK İŞLEMLER

END-OF-PERIOD ADJUSTMENT PROCESSES IN THE EVENT OF SAME CONDITIONS FOR THIN CAPITALISATION AND TRANSFER PRICING

Özgür UYAR*

ÖZ

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12 ve 13'üncü maddelerinde sırasıyla "Örtülü Sermaye" ve "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtım" vergi güvenlik müesseseleri düzenlenmiştir. Her iki güvenlik müessesesinin de kendi içerisinde belirlenmiş olan farklı amaçları bulunmaktadır. Ancak kurumların ortaklarından gerçekleştirecekleri borçlanma işlemlerinde bazı şartların varlığı halinde, aynı borçlanma işlemi nedeniyle her iki vergi güvenlik müessesesinin de uygulama imkânı doğabilmektedir. Çalışmamızda, bu tip bir durumda dönem sonunda hesaplamaların nasıl yapılması gerektiği, hangi müessesenin daha önce uygulanacağını bir önemi olup olmadığı örnek olay üzerinden değerlendirmelerimizle birlikte okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örtülü Sermaye, Transfer Fiyatlandırması, Örtülü Kazanç Dağıtım, Kanunen Kabul Edilmeyen Gider

ABSTRACT

Article 12 and 13 of Corporate Tax Law provide for tax security institutions, respectively, "thin capitalisation" and "profit shifting through transfer pricing". Both institutions have different aims. However, in the existence of certain conditions, corporates might be subject to both rules if they borrow from their shareholders. This article deals with how to do calculations at the end of periods in such a situation, and which one to apply first, by discussing on examples.

Keywords: Thin capitalisation, transfer pricing, profit shifting, legally nondeductible expenses

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 12.10.2015 / M.K.T.: 17.11.2015

1- GİRİŞ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu¹ ile vergi mevzuatımızda iki adet önemli vergi güvenlik müessesesi için ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle, OECD ülkeleri vergi mevzuatlarına uygun bir şekilde “Örtülü Sermaye” ve “Transfer Fiyatlandırması” yollarıyla örtülü kazanç dağıtımına karşı önlemler alınmaya çalışılmıştır. Uygulamada her iki vergi güvenlik müessesesinde de bazı sorunlar ortaya çıkabilmekte ancak gerek yargı kararları gerekse vergi idaresinin açıklayıcı işlemleriyle bu sorunlar aşılmaya çalışılmaktadır. Mükelleflerin hesap dönemi içerisinde gerçekleştirmiş oldukları işlemlerden bu iki vergi güvenlik müessesesine uyan bir işlem olması durumunda, dönem sonunda buna ilişkin düzeltme işlemlerinin yerine getirilmesi gerekmektedir. Peki aynı işlem dolayısıyla hem “Örtülü Sermaye” hem de “Transfer Fiyatlandırması” uygulamaları nedeniyle düzeltme yapılması gerekirse hesaplamalar nasıl yapılacaktır? Çalışmamızda ilk önce iki güvenlik müessesesi ana hatlarıyla kısaca açıklanacak olup daha sonra oluşturulan bir örnek üzerinden aynı olayda her iki uygulama koşullarının da bulunması halinde hesaplamaların nasıl yapılması gerektiği araştırılacaktır.

2- ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASI

5520 sayılı KVK'nın 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı vb. giderlerin kurum kazancından indirilemeyeceği belirtilmiş olup, aynı Kanun'un 12'nci maddesinde de örtülü sermayenin tanımı ve kapsamı açıklanmıştır. Yani mükelleflerin örtülü sermayeye isabet eden faiz veya kur farkı gibi bir gideri varsa bunun hesaplanarak beyanname üzerinde kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde kurum kazancına ilave edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre “Örtülü Sermaye” müessesesinin ana hatları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Örtülü Sermaye: Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmıdır.
- Öz Sermaye: Kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesidir.²
- Ortakla İlişkili Kişi: Ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumdur.
- Kurum tarafından ortak veya ortakla ilişkiden gerçekleştirilen bazı borçlanmalar örtülü sermayenin hesaplanması sırasında dikkate alınmayacaktır. Bunların hangi borçlanmalar olduğuna çalışmamızın konusunu oluşturmaması sebebiyle değinilmemiştir.
- Örtülü sermaye üzerinden gerçekleştirilen faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar (kur farkı için ödenen ve hesaplananlar hariç) Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ise ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır.

¹ 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² Vergi Usul Kanunu'nun 192'nci maddesine göre, öz sermaye (müteşebbisin işletmeye mevzu varlığı) aktif toplamı ile borçlar arasındaki farktan oluşmaktadır.

- Örtülü sermaye koşullarının gerçekleşmesi halinde daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltme işlemlerinde örtülü sermayeye ilişkin kur farklarının da dikkate alınması gerekmektedir.
- Düzeltme işlemlerinin yapılabilmesi için örtülü sermayeyi kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması gerekmektedir.

Örnek 1: (XYZ) A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi başında bilançosunda yer alan öz sermaye tutarı 150.000,00 TL'dir. Kurumun (X), (Y) ve (Z) gerçek kişileri şeklinde üç ortağı bulunmaktadır. Hesap dönemi içerisinde ortaklarından toplam 600.000,00 TL borçlanan mükellef kurumun bu borçlanmaya ilişkin olarak 60.000-TL faiz giderini yasal kayıtlarına konu ettiği tespit edilmiştir.

Örtülü Sermaye Tutarı: Ortaklardan Yapılan Borçlanma - (Öz Sermaye x 3)

Örtülü Sermaye Tutarı: 600.000,00 - (150.000 x 3) = 150.000,00 TL

Örtülü Sermaye Tutarının Toplam Borçlanmaya Oranı: 150.000 / 600.000 = 0,25

Bu durumda mükellef kurum tarafından ortaklarından gerçekleştirilen 600.000,00 TL borçlanmanın 150.000,00 TL'si örtülü sermaye şeklinde kabul edilerek bu borçlanmalara ilişkin toplam faiz giderinin örtülü sermayeye isabet eden kısmının kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde dikkate alınması gerekmektedir. Örtülü sermaye kabul edilen borçlanma toplam borçlanmanın %25'i olduğundan faiz giderinin de %25'i olan (60.000 x %25=) 15.000,00 TL, KVK'nın 12'nci maddesi ve 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendi gereğince kanunen kabul edilmeyen gider olarak kurum kazancına ilave edilecektir.

Bu tutar aynı zamanda 2015 hesap döneminin son günü itibariyle borçlanmanın gerçekleştirildiği ortaklara dağıtılan toplam net kâr payı tutarı olarak kabul edilecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi gereğince, brüte tamamlanarak bulunan (15.000,00/0,85=) 17.647,00 TL vergi matrahı üzerinden hesaplanan (17.647,00 x %15=) 2.647,00 TL stopaj gelir vergisinin 2015/Aralık dönemi muhtasar beyanına dahil edilmesi gerekecektir.

3- TRANSFER FİYATLANDIRMASI YOLUYLA ÖRTÜLÜ KAZANÇ DAĞITIMI

5520 sayılı KVK'nın 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendinde transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançların kurum kazancından indirilemeyeceği belirtilmiş olup aynı Kanun'un 13'üncü maddesinde de transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımının tanımı ve kapsamı açıklanmıştır. Yani mükellefler tarafından transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan bir kazanç bulunması halinde bunun hesaplanarak beyanname üzerinde kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde kurum kazancına ilave edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" müessesesinin ana hatları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır.
- Alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir.
- İlişkili Kişi: Kurumların kendi ortakları, kurumların veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum ile idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı

- bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları ifade eder. Ortakların eşleri, ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hisimleri ve kayın hisimleri da ilişkili kişi sayılır.³
- Emsallere Uygunluk İlkesi: İlişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişkinin bulunmaması durumunda oluşacak fiyat veya bedele uygun olmasını ifade eder.
 - Emsallere uygunluk ilkesine göre belirlenecek fiyat veya bedel için kullanılacak bazı yöntemler Kanun maddesinde sayılmış olup işlemin mahiyetine göre en uygun olanının kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Sayılan yöntemler; karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi ve yeniden satış fiyatı yöntemidir. Ayrıca uygulanacak fiyat veya bedelin tespitine ilişkin yöntemin mükellefin talebi üzerine Maliye Bakanlığı ile anlaşarak da belirlenebileceği belirtilmiştir.
 - Tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazanç, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunları'nın uygulamasında, bu şartların gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır.
 - Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtım koşullarının gerçekleşmesi halinde daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilecektir.
 - Düzeltme işlemlerinin yapılabilmesi için örtülü kazanç dağıtan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması gerekmektedir.
 - Tam mükellef kurumlar ile yabancı kurumların Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilcilerinin aralarında ilişkili kişi kapsamında gerçekleştirdikleri yurt içindeki işlemler nedeniyle kazancın örtülü olarak dağıtıldığı kabulü için hazine zararının doğması gerekmektedir. (2008 yılı kazançlarından itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe konmuştur.)
 - Hazine Zararı: Emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen fiyat ve bedeller nedeniyle kurum ve ilişkili kişiler adına tahakkuk ettirilmesi gereken her türlü vergi toplamının eksik veya geç tahakkuk ettirilmesidir.

Örnek 2: (XYZ) A.Ş.'nin (X), (Y) ve (Z) gerçek kişileri şeklinde üç ortağı bulunmaktadır. 2015 hesap dönemi içerisinde ortaklarından toplam 600.000,00 TL borçlanan mükellef kurumun bu borçlanmaya ilişkin olarak %10 faiz oranı üzerinden 60.000 TL faiz giderini yasal kayıtlarına konu ettiği tespit edilmiştir. Ancak borçlanmanın gerçekleştiği dönem içerisinde emsal faiz oranının %5 olduğu tespit edilmiştir.

Tespit edilen emsal faiz oranı, ilişkili kişi olan ortaklardan gerçekleştirilen borçlanmalar için uygulanan faiz oranının yarısına tekabül etmektedir. Bu durumda mükellef kurum tarafından ortaklardan gerçekleştirilen 600.000,00 TL borçlanma için hesaplanan 60.000,00 TL faiz giderinin 30.000,00 TL'si transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olarak değerlendirilip kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde dikkate alınması gerekmektedir. Hesaplanan 30.000,00 TL, KVK'nın 13'üncü maddesi ve 11'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendi gereğince kanunen kabul edilmeyen gider olarak kurum kazancına ilave edilecektir.

Bu tutar aynı zamanda 2015 hesap döneminin son günü itibarıyla borçlanmanın gerçekleştirildiği ortaklara dağıtılan toplam net kâr payı tutarı olarak kabul edilecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'ün-

³ Bakanlar Kurulunca, kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkanı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususu göz önünde bulundurularak ilan edilen ülkelerde veya bölgelerde bulunan kişilerle yapılmış tüm işlemler de ilişkili kişilerle yapılmış sayılır.

cü maddesi gereğince, brüte tamamlanarak bulunan (30.000,00/0,85=) 35.294,00 TL vergi matrahı üzerinden hesaplanan (35.294,00 x %15=) 5.294,00 TL stopaj gelir vergisinin 2015/Aralık dönemi muhtasar beyanına dahil edilmesi gerekecektir.

3- AYNI OLAYDA HEM ÖRTÜLÜ SERMAYE HEM DE TRANSFER FİYATLANDIRMASI KOŞULLARININ BULUNMASI DURUMU

Çalışmamızda aktarıldığı üzere, örtülü sermaye müessesesi kurumların ortaklarından veya ortakla ilişkili kişilerden gerçekleştirmiş oldukları borçlanmalara ilişkin bir vergi güvenlik müessesesidir. Bu uygulamanın özünü, kuruma sermaye olarak konulması gereken değerlerin kuruma borç şeklinde verilerek bu değerler üzerinden ödenecek veya hesaplanacak faiz, kur farkı gibi giderlerin kurum kazancından indirilmesinin önüne geçmek oluşturmaktadır. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı müessesesi ise kurumların ilişkili kişileriyle yapmış oldukları tüm işlemlerde (mal/hizmet alım satımı, ödünç alma verme vb) emsallere aykırı olarak tespit ettikleri fiyat veya bedel yoluyla kurum kazancını dolayısıyla kurumlar vergisi matrahını aşındırmalarının önüne geçmek amacıyla düzelenmiş bir vergi güvenlik müessesesidir.

Her iki güvenlik müessesesinin kesişebileceği ortak nokta ise kurumların ortaklarından gerçekleştirecekleri borçlanma (ödünç alma) işlemleridir. Kurumun ortaklarından dönem başındaki öz sermaye tutarının üç katından daha fazla tutarda ve emsal faiz oranına aykırı olarak tespit ettikleri faiz oranı üzerinden gerçekleştireceği borçlanmalarda, hem örtülü sermaye hem de transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı uygulamasının şartları oluşabilecektir. Peki bu durumda ne yapılması gerekecektir? Sonuçta bu borçlanma için yapılacak tek bir faiz gideri oluşacaktır. Aynı faiz giderinden mükerrer olarak mı kanunen kabul edilmeyen gider reddi yapılacaktır. Ya da ilk önce hangi uygulama kapsamında işlem yapılması gerekecektir? Kurumlar Vergisi Kanunu'nda, genel tebliğ ve sirkülerlerde veya verilmiş özgelelerde bu konuda vergi idaresi tarafından yapılmış açıklayıcı bir düzelenme bulunmamaktadır.

Çalışmamızda her iki uygulama kapsamında ayrı ayrı verilen örnekler aşağıda birleştirilerek sırasıyla iki farklı yöneme göre çözümü yapılmıştır. İlk çözümde önce örtülü sermaye uygulaması, diğer çözümde ise önce transfer fiyatlandırması uygulaması ile hesaplamalar yapılarak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Örnek 3: (XYZ) A.Ş.'nin 2015 hesap dönemi başında bilançosunda yer alan öz sermaye tutarı 150.000,00 TL'dir. Kurumun (X), (Y) ve (Z) gerçek kişileri şeklinde üç ortağı bulunmaktadır. Hesap dönemi içerisinde ortaklarından toplam 600.000,00 TL borçlanan mükellef kurumun bu borçlanmaya ilişkin olarak %10 faiz oranı üzerinden 60.000 TL faiz giderini yasal kayıtlarına konu ettiği tespit edilmiştir. Ancak borçlanmanın gerçekleştiği dönem içerisinde emsal faiz oranının %5 olduğu tespit edilmiştir. Ortaklardan (X), 250.000,00 TL; (Y), 200.000,00 TL; (Z) ise 150.000,00 TL'yi aynı tarihte kuruma borç olarak vermişlerdir.

Çözüm 1: (Önce örtülü sermaye, ardından transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına göre gider reddi yapılmıştır.)

- Örtülü sermaye ve isabet eden KKEG:

Örtülü Sermaye Tutarı: Ortaklardan Yapılan Borçlanma – (Öz Sermaye x 3)

Örtülü Sermaye Tutarı: 600.000,00 – (150.000 x 3) = 150.000,00 TL

Örtülü Sermaye Tutarının Toplam Borçlanmaya Oranı: 150.000 / 600.000 = 0,25

Buna göre kurumun 2015 hesap dönemi içerisindeki 600.000,00 TL ortaklarından olan borçlanmasının hesap dönemi başındaki öz sermaye tutarının üç katını aşan kısmının örtülü sermaye olarak kabul edilmesi ve örtülü sermayeye isabet eden faiz giderinin de kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Örtülü sermaye olduğu tespit edilen 150.000,00 TL'ye isabet eden faiz gideri ise toplam faiz giderinin %25'ine tekabül etmektedir. Her bir ortak bazında yapılan hesaplama aşağıdaki gibidir.

Ortaklar	A	B=A x 0,25	C	D=C x 0,25	A - B	C - D
	Borçlanma Tutarı	Örtülü Sermayeye İsbet Eden Borçlanma Tutarı	Faiz Gideri	KKEG (Örtülü Sermaye Nedeniyle)	Kalan Borçlanma Tutarı	Kalan Faiz Gideri
X	250.000,00	62.500,00	25.000,00	6.250,00	187.500,00	18.750,00
Y	200.000,00	50.000,00	20.000,00	5.000,00	150.000,00	15.000,00
Z	150.000,00	37.500,00	15.000,00	3.750,00	112.500,00	11.250,00
Toplam	600.000,00	150.000,00	60.000,00	15.000,00	450.000,00	45.000,00

Yapılan hesaplama göre, 60.000,00 TL faiz giderinin 15.000,00 TL'sinin örtülü sermaye üzerinden hesaplanan/ödenen faiz gideri olması nedeniyle, kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır.

- Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Dağıtılan Örtülü Kazanca İsbet Eden KKEG:

Mükellef kurumun ilişkili kişisi olan ortaklarından gerçekleştirdiği borçlanmalar için %5 olan emsal faiz oranı yerine %10 faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz tutarını giderlerine kaydetmiş olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yapılan borçlanma için hesaplanan faiz giderinin emsal faiz oranını aşan kısmı ortaklarına transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olarak değerlendirilmelidir. Ancak aynı borçlanmanın belli bir tutarına isabet eden faiz giderinin tamamı zaten örtülü sermaye uygulaması nedeniyle kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda artık sadece örtülü sermayeye isabet eden kısım dışında kalan borçlanma tutarı üzerinden emsallere uygun faiz oranı kullanılarak hesaplama yapılması gerekmektedir.

Ortaklar	A	B	C=A x 0,25	D=B x 0,25	E=A - C	F=B - D	F x 0,50
	Borçlanma Tutarı	Faiz Gideri	Örtülü Sermayeye İsbet Eden Borçlanma Tutarı	KKEG (Örtülü Sermaye Nedeniyle)	Kalan Borçlanma Tutarı	Kalan Faiz Gideri	KKEG (Transfer Fiyatlandırması Nedeniyle)
X	250.000,00	25.000,00	62.500,00	6.250,00	187.500,00	18.750,00	9.375,00
Y	200.000,00	20.000,00	50.000,00	5.000,00	150.000,00	15.000,00	7.500,00
Z	150.000,00	15.000,00	37.500,00	3.750,00	112.500,00	11.250,00	5.625,00
Toplam	600.000,00	60.000,00	150.000,00	15.000,00	450.000,00	45.000,00	22.500,00

Yapılan hesaplama göre, 60.000,00 TL faiz giderinin 15.000,00 TL'si örtülü sermaye üzerinden hesaplanan/ödenen faiz gideri olduğu gerekçesiyle, kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate

aldıktan sonra kalan 45.000,00 TL faiz giderinin de 22.500,00 TL'sinin transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olması nedeniyle kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır.

Böylece yapılan ilk çözüme göre; 60.000,00 TL faiz giderinin 15.000,00 TL'si örtülü sermaye üzerinden hesaplanan/ödenen faiz gideri olması ve 22.500,00 TL'sinin de transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olması nedeniyle toplam 37.500,00 TL'nin kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde dikkate alınarak kurum kazancına ilave edilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu tutar aynı zamanda 2015 hesap döneminin son günü itibariyle borçlanmanın gerçekleştirildiği ortaklara dağıtılan toplam net kâr payı tutarı olarak kabul edilecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi gereğince, brüte tamamlanarak bulunan $(37.500,00/0,85=)$ 44.117,64 TL vergi matrahı üzerinden hesaplanan $(44.117,64 \times \%15=)$ 6.617,64 TL stopaj gelir vergisinin 2015/Aralık dönemi muhtasar beyanına dahil edilmesi gerekecektir.

Çözüm 2: (Önce transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı, ardından örtülü sermayeye göre gider reddi yapılmıştır.)

- Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Dağıtılan Örtülü Kazanca İsbet Eden KKEG:

Mükellef kurumun ilişkili kişisi olan ortaklarından gerçekleştirdiği borçlanmalar için % 5 olan emsal faiz oranı yerine % 10 faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz tutarını giderlerine kaydetmiş olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yapılan borçlanma için hesaplanan faiz giderinin emsal faiz oranını aşan kısmı ortaklarına transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olarak değerlendirilmelidir. Her bir ortak bazında yapılan hesaplama aşağıdaki gibidir.

Ortaklar	A	B	C=B x 0,50	B - C
	Borçlanma Tutarı	Faiz Gideri	KKEG (Transfer Fiyatlandırması Nedeniyle)	Kalan Faiz Gideri
X	250.000,00	25.000,00	12.500,00	12.500,00
Y	200.000,00	20.000,00	10.000,00	10.000,00
Z	150.000,00	15.000,00	7.500,00	7.500,00
Toplam	600.000,00	60.000,00	30.000,00	30.000,00

Yapılan hesaplama göre, 60.000,00 TL faiz giderinin 30.000,00 TL'sinin transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olması nedeniyle kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır.

Örtülü sermayeye isabet eden KKEG:

Örtülü Sermaye Tutarı: Ortaklardan Yapılan Borçlanma - (Öz Sermaye x 3)

Örtülü Sermaye Tutarı: 600.000,00 - (150.000 x 3) = 150.000,00 TL

Örtülü Sermaye Tutarının Toplam Borçlanmaya Oranı: 150.000 / 600.000 = 0,25

Buna göre kurumun, 2015 hesap dönemi içerisindeki 600.000,00 TL ortaklarından olan borçlanmasının hesap dönemi başındaki öz sermaye tutarının üç katını aşan kısmının örtülü sermaye olarak kabul edilmesi ve örtülü sermayeye isabet eden faiz giderinin de kanunen kabul edilmeyen gider

olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak aynı borçlanmaya ilişkin faiz giderinin emsal faiz oranının üzerinde kalan kısmı transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı kapsamında olması nedeniyle zaten kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda artık sadece transfer fiyatlandırması uygulamasına isabet eden kısım dışında kalan faiz tutarı üzerinden örtülü sermayeye isabet eden faiz tutarının hesaplanması gerekmektedir.

	A	B=A x 0,25	C	D=C x 0,50	E=C - D	E x 0,25
Ortaklar	Borçlanma Tutarı	Örtülü		KKEG (Transfer Fiyatlandırması Nedeniyle)	Kalan Faiz Gideri	KKEG (Örtülü Sermaye Nedeniyle)
		Sermayeye İsbet Eden Borçlanma Tutarı	Faiz Gideri			
X	250.000,00	62.500,00	25.000,00	12.500,00	12.500,00	3.125,00
Y	200.000,00	50.000,00	20.000,00	10.000,00	10.000,00	2.500,00
Z	150.000,00	37.500,00	15.000,00	7.500,00	7.500,00	1.875,00
Toplam	600.000,00	150.000,00	60.000,00	30.000,00	30.000,00	7.500,00

Yapılan hesaplama göre, 60.000,00 TL faiz giderinin 30.000,00 TL'si transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olduğu gerekçesiyle, kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alındıktan sonra kalan 30.000,00 TL faiz giderinin de 7.500,00 TL'sinin örtülü sermaye üzerinden hesaplanan/ödenen faiz gideri olması nedeniyle kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiği anlaşılmıştır.

Böylece yapılan ikinci çözüme göre; 60.000,00 TL faiz giderinin 30.000,00 TL'si transfer fiyatlandırması yoluyla dağıtılan örtülü kazanç olması ve 7.500,00 TL'sinin de örtülü sermaye üzerinden hesaplanan/ödenen faiz gideri olması nedeniyle toplam 37.500,00 TL'nin kanunen kabul edilmeyen gider şeklinde dikkate alınarak kurum kazancına ilave edilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu tutar aynı zamanda 2015 hesap döneminin son günü itibarıyla borçlanmanın gerçekleştirildiği ortaklara dağıtılan toplam net kâr payı tutarı olarak kabul edilecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi gereğince, brüte tamamlanarak bulunan $(37.500,00/0,85=)$ 44.117,64 TL vergi matrahı üzerinden hesaplanan $(44.117,64 \times \%15=)$ 6.617,64 TL stopaj gelir vergisinin 2015/Aralık dönemi muhtasar beyanına dahil edilmesi gerekecektir.

4- DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda yer alan örnek olay üzerinden yapılan iki farklı hesaplama yöntemi de göstermektedir ki aynı olay için hem örtülü sermaye hem de transfer fiyatlandırması koşullarının oluşması durumunda, ilk önce hangi uygulamaya göre hesaplama yapılması gerektiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Çünkü iki yöntemde de gerek kanunen kabul edilmeyen gider tutarı gerekse hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış olduğu kabul edilen kâr payı tutarı aynı çıkmaktadır. Önemli olan hususun, hangi yöntem uygulanırsa uygulansın aynı faiz gideri tutarının her iki uygulama içerisinde de mükerrer olarak kanunen kabul edilmeyen gidere konu edilmemesi gerektiği olduğu anlaşılmıştır. Bu husus göz önünde bulundurularak iki farklı yöntemle de yapılan hesaplamalarda sonuç aynı çıkmaktadır. Ortaya çıkan tek fark, hangi uygulama önce uygulanırsa o uygulama kapsamında görece olarak fazla

gider reddi yapılacak olmasıdır. Ancak bu hususun da gerek kurum ve ortakları gerekse vergi idaresi açısından hiçbir önemi bulunmamaktadır.

Çalışmamızda yer alan örnek olayda, ortakların bir kısmı veya tamamı döviz üzerinden borç vermiş olsalar ve ortaya kur farkı gideri çıkmış olsaydı da sonucun yine farklı olmayacağını söyleyebiliriz. Çünkü kur farkı giderleri sadece örtülü sermaye uygulamasında dikkate alınmakta olup hangi yöntem uygulanırsa uygulansın her halükarda örtülü sermaye kabul edilen borçlanma tutarına isabet eden kur farkı gideri yine kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul edilecektir.

Diğer taraftan konuyu Katma Değer Vergisi Kanunu açısından irdelenecek olursak, örtülü sermaye ve transfer fiyatlandırması müesseselerinin ve bunlar kapsamında daha sonra yapılacak düzeltme işlemlerinin, KDV uygulaması bakımından herhangi bir değişikliğe yol açmadığını söyleyebiliriz. Ancak her iki uygulama kapsamında toplamda reddedilen giderler için varsa ödenerek indirim hesaplarına aktarılan KDV tutarlarının, KDV Kanunu'nun 30'uncu maddesinin (d) bendi gereğince bu hesaplardan çıkartılması gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun madde sistematigi bakımından olay irdelenecek olursa; bilindiği üzere örtülü sermaye uygulaması 12'nci maddede, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı uygulaması ise 13'üncü maddede düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu açıdan yapılacak bir yorumla, önce düzenlenmiş olan örtülü sermaye müessesesinin ilk önce uygulanarak hesaplama yapılması kabul edilebilir bir öneri olacaktır. Her iki uygulamada da reddedilen faiz giderinin kaynağını ortaklardan yapılan borçlanma oluşturmaktadır. Örtülü sermaye uygulamasında bu borçlanmanın bir kısmı ve bu kısma isabet eden faiz giderinin tamamı reddedilmektedir. Yani örtülü sermayeye isabet ettiği kabul edilen borç için transfer fiyatlandırmasındaki gibi emsal faiz oranını aşan faiz gideri değil bu kısma isabet eden faiz giderinin tamamı reddedilmektedir. Dolayısıyla, ilk önce örtülü sermaye hükümlerini uygulayarak, ortaklardan alınan borcu Kanun hükümlerine göre kabul edilebilir olan borçlanma seviyesine çekmek ve kabul edilebilir olan borçlanma tutarı üzerinden hesaplanan faiz giderini emsallere uygunluk ilkesi kapsamında test etmenin, hem Kanun'un sistematik yapısına hem de ruhuna daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Yine de göz ardı edilmemesi gereken husus, aynı olay için iki uygulamanın da şartlarının varlığı halinde, aynı faiz giderini mükerrer olarak kanunen kabul edilmeyen gidere konu etmedikçe çıkacak sonuç açısından hangi uygulamanın önce uygulanacağını hiçbir önemi bulunmamaktadır. Çalışmamızda yer alan hesaplamalarda bunu göstermektedir. Fakat uygulamada hesaplama hatası, yorum farkı gibi sorunlarla karşılaşılması için vergi idaresinin bu konuyu tebliğ veya sirküler gibi bir düzenlemeyle açıklamasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

5- SONUÇ

Çalışmamızda 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan "Örtülü Sermaye" ve "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" müesseseleri ana hatlarıyla ve birer örnek olay üzerinden kısaca açıklandıktan sonra aynı olayda her iki uygulama şartlarının da varlığı halinde yapılması gereken işlemler araştırılmıştır. Ortaya çıkan sorun, her iki uygulamanın da aynı olayda nasıl uygulanacağı ya da ilk önce hangi uygulama kapsamında hesaplama yapılması gerektiğidir. Var olan hukuki düzenlemeler içerisinde böyle bir durumda uygulamanın nasıl olacağına ilişkin açıklayıcı bir düzenleme bulunmadığı tespiti yapıldıktan sonra iki farklı hesaplama yöntemi aynı örnek olay üzerinden uygulanmıştır. Sonuç olarak ise her iki yöntemde de kanunen kabul edilmeyecek olan gider ve

hesap döneminin son günü itibariyle ortaklara dağıtılmış sayılacak net kâr payı tutarının aynı olacağı saptanmıştır. Yapılacak hesaplamalarda dikkat edilmesi gereken hususun, hangi yöntem uygulanırsa uygulansın aynı faiz giderinin mükerrer olarak kanunen kabul edilmeyen gidere konu edilmemesi gerektiği olmuştur.

Diğer taraftan hesaplama hatası, yorum farkı gibi sebeplerle ortaya çıkabilecek sorunlarla karşılaşılmaması açısından vergi idaresinin bu konuda tebliğ veya sirküler gibi bir düzenlemeyle açıklamada bulunmasının yerinde olacağı kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- I Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
- www.gib.gov.tr